

**SZENTENDRE VÁROS HORVÁT NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZAT
ELNÖKE**

A beszámoló előkészítésében közreműködött:
Önkormányzati és Ügyfélszolgálati Iroda

A határozati javaslat elfogadásához
egyszerű többség szükséges!

BESZÁMOLÓ

a 2022. november 11-i Martinje (Szent Márton napi) programról

(Készült: a Képviselő-testület 2022. december 1-jei ülésére)

Tisztelt Képviselő-testület!

Vezetői összefoglaló:

2022. november 11-én, pénteken, délután fél négytől tartotta Szentendre Város Horvát Nemzetiségi Önkormányzat a Martinje napi programját a szentendrei Dézsmá Házban. E kedves ünnepet közel száz év után először tartotta meg a Nemzetiségi Önkormányzat. A Kőhegybortól tiszteletük jeléül ajándékba kapott újbórral koccintottak és szerény, számárhegyi Márton-napi ételekből készült falatkákat kínáltak a megjelenteknek. A közel harminc fős közönség korábbi kérésére a családokról, a dalmát hagyományokról, a közösség múltjáról, elfejtett vagy nem is ismert régi szokásairól vetítéses beszélgetés volt.

Részletes kifejtés:

Martinje ünnep azért is jelentős, mert Szentendre híres borvidéke volt e honnak közel kétszáz évig. 1870-ben a Magyarország képekben Honismertető album a következőket írja: „... Szentendre gazdag szőlőjéről s vörös boráról nevezetes. Különösen kitűnő a szent-endrei, úgy nevezett zsuppos bor, melyet szalmán- illetve zsuppszalmán - töplesztett szőlőre töltött ó-borral készítenek.” A város ennek a minőségi bornak is köszönhette felvirágzását és gazdagságát. Hatalmas területen voltak szőlősők a városban, és az egykori Budakörnyéki borvidék jelentős részét a Szentendrei szőlők adták. Erről így ír Anolik Arnold volt polgármester: "A XVIII-XIX. században már Szentendre környéke volt a legnagyobbodott Pest vármegye egyik legjelentősebb bortermelő tája, és a kiváló szentendrei és Buda-vidéki vörösbort Ausztriában, Lengyelországban, Oroszországban, Csehországban egyaránt ismerték. Szőlő borította Pismányt, Tyukovácot, Bubánt, Petyinát, valamint a vasútállomás, a Paprikabíró utca, a Bükkös patak és az Alsó-Izbégi út által határolt területet. A szentendrei aszú akójáért pedig a budapesti, bécsi és Lengyel vevők nemritkán 100-150 frt-ot is fizettek" S hogy mennyi is volt az talán úgy jobban érthető, ha tudjuk azt is, hogy 120 forint (Mária Terézia féle ezüst forint) egy tehén ára volt.

Martinje ünnepe arról nevezetes, hogy ekkorra a mustból bor lesz és ezért ezen a napon volt az újbór megkóstolása, a borkereszttség rituáléja. A 17. század óta ezért e napot a krštenje vina, vagy kršćenje mošta a bor, a must keresztelvényének nevezték őseink. A középkorban lett általánossá a Szent Márton napi lakoma, a lúd evése és a Márton napi bor, a különféle sütemények, édességek fogyasztása. Sok helyütt ilyenkor fizették ki a járandóságokat is, amelyet gyakran természetben, például liba formájában kaptak meg a szőlőművesek. A szokás máig fennmaradt a dalmáciai Split, Losinj, Brač és Korcula szigetén is, ahol Szent Márton napján lámpásokkal vonulva Martinova Pisma-t, Márton dalt énekelnek.

Szentendrén, a Számárhegyen a Kilár családban őrizték meg e szokást. Szent Márton napján a gyerekek az istálló lámpásával (lanterna, lámpura) sorra járták a dalmát családok házait és köszöntőt mondtak, amiért Martinje süteményt kaptak ajándékba, amely eredetileg a szentet, mint Római császári lovas testőrtisztet formázta, de amelyből a magyar folklórból átvéve későbbiekben mézeskalács huszár lett. Mint az köztudott a szentendrei dalmátok, libások (gušćasok, jaucások) voltak.

S bár e program szerény volt – a helységben sem férnek el sokkal többen – de a résztvevők együttes véleménye az volt, hogy a jövőben is kerüljön megrendezésre, és kapcsolódjanak az idén immár tizennegyedik alkalommal megrendezésre kerülő Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Szent Márton Újborfesztyál és Libatorhoz. Szentendre kulturális intézményeivel, a szentendrei nemzetiségi önkormányzatok közreműködésével szentendrei lokálpatrióta ünnep lehet Martinje ünnepe.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy a beszámolót tárgyalja meg és a határozati javaslatot fogadja el!

Határozati javaslat:

Szentendre Város Horvát Nemzetiségi Önkormányzat Képviselő-testülete úgy dönt, hogy elfogadja a 2022. november 11-i Martinje programról szóló beszámolót és az ezzel kapcsolatban felmerült költségeket a 2022. évi költségvetés, működési költségének terhére.

Felelős: nemzetiségi önkormányzat elnök

Határidő: azonnal

Szentendre, 2022. november 28.

Benkovits György
nemzetiségi önkormányzat elnöke

A beszámoló és a határozati javaslat törvényességi szempontból megfelel
Szentendre, 2022. november 28.

dr. Schramm Gábor
jegyző

Előkészítette:

Havasi Hajnalka
nemzetiségi ügyintéző

Ellenőrizte:

dr. Reméle Antónia
irodavezető